

Angela a Nicolae Achim proti Rumunsku, rozhodnutí ze dne 24. 10. 2018

Stěžovatel: Angela a Nicolae Achim

Žalovaný stát: Rumunsko

Číslo stížnosti: 45959/11

Datum: 24.10.2018

Článek Úmluvy: čl. 8

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: nejlepší zájem dítěte, odebrání dítěte z péče rodičů, pozitivní závazky, rodičovství, rodina, rodinný život, sjednocení rodiny

Český právní řád: čl. 10 odst. 2 a čl. 32 Listiny základních práv a svobod
§ 865-§ 891 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

Významnost: 2

Autorský komentář:

Odloučení dětí od rodičů představuje nejcitelnější zásah do práva na rodinný život. Přijímá-li soud opatření představující dočasné či trvalé odloučení dětí od rodičů, je nezbytně nutně konfrontován se závazky, které v této oblasti plynou z mezinárodních smluv o lidských právech a které jsou připomenuty v komentovaném rozhodnutí. Předkládané rozhodnutí vyznívá pro národní stát příznivě, neboť opatření přijatá národním soudem - přes svůj negativní dopad do poměrů rodičů a dětí - úspěšně prošla testem judikatury připomínající, že pro rodiče a jeho dítě je možnost být spolu základem jejich rodinného života a že vnitrostátní opatření, která tuto možnost vylučují, představují zásah do práva chráněného čl. 8 Úmluvy, přičemž takový zásah představuje porušení čl. 8, ledaže je „v souladu se zákonem,“ sleduje jeden nebo více legitimních cílů v souladu s druhým odstavcem předmětného ustanovení a je „nezbytné v demokratické společnosti“ takového cíle dosáhnout. Vyjmutí dítěte z rodinného prostředí je extrémním opatřením, ke kterému může být přistoupeno pouze v nejzávažnějších případech a pouhá skutečnost, že dítě může být umístěno v prostředí, které je podnětnější pro jeho výchovu nepostačí k jeho vytržení z péče jeho biologických rodičů; takový zásah do práv rodičů vést rodinný život spolu se svým dítětem podle čl. 8 Úmluvy by musel být „nezbytný“ ještě z dalších důvodů. Proto je-li prokázán existující rodinný vztah, stát musí v zásadě jednat tak, aby umožnil rozvoj takového vztahu, a musí proto přijmout opatření ke sjednocení rodiče a dítěte.

Soud ocenil, že orgány sociálních služeb od počátku rozlišovaly mezi materiální nouzí rodiny a mezi nedostatky v rodičovské péči stěžovatelů, přičemž národní soudy nezaložily svá rozhodnutí o dočasném odebrání dětí pouze na nedostatečných materiálních podmínkách. Soud pozitivně hodnotil, že orgán sociální pomoci rozšířil svůj zájem také na širší okolí rodiny stěžovatelů a nezaložil své zprávy výhradně na zjištěních sociálních služeb a jejich komunikaci se stěžovateli a že po

dočasném odebrání dětí byla po uplynutí šesti měsíců provedena kontrola nezbytnosti trvání opatření. Soud uzavřel, že orgány po celou dobu prokazovaly skutečnou snahu o zachování vztahů mezi dětmi a jejich rodiči. Soud rovněž vyzdvihl, že pokud jde o finanční podporu, orgány sociálních služeb podléhající radnici doporučily stěžovatelům, aby nahlásili svůj trvalý pobyt ve městě Mănăstirea, aby mohla být zhodnocena jejich situace a mohla jim být nabídnuta pomoc. Dále též přiznaly stěžovatelce finanční podporu, aby mohla nechat opravit střechu domu a nechat zbudovat toalety, neboť tyto aspekty bytových podmínek byly odvolacím soudem vyhodnoceny v jeho rozhodnutí ze dne 20. 3. 2012 jako nedostatečné a nebezpečné pro děti. Nadto poskytly stěžovatelům také potřebné prostředky na pohonné hmoty, aby mohli navštěvovat své děti a od chvíle, kdy stěžovatelé projeví zájem o spolupráci, přijímaly bezodkladně konkrétní opatření s ohledem na doporučení orgánu sociálně právní ochrany dětí, která měla být naplněna, aby se děti mohly vrátit.

Národním soudům se podařilo dostat požadovanému standardu Úmluvy do té míry, že citlivě a v úplnosti našly spravedlivou rovnováhu mezi jednotlivými protichůdnými zájmy, které jsou ve hře – tedy mezi zájmy dítěte, obou rodičů a veřejným pořádkem. Výše uvedené zásady byly v rámci českého právního prostředí – ve srovnatelné situaci – připomenuty jednak ve stanovisku Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2010, sp. zn. [Cpjn 202/2010](#), ale zejména v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2371/2011, kde bylo připomenuto, že je třeba pečlivě hodnotit, zda skutečnosti kladené rodičům za vinu, spíše než opravdový nezáměr nepředstavují projev sociální situace rodičů, jejich sociální orientace, stupně inteligence a vzdělání a hodnotit, zda se rodičům skutečně dostalo dostatečné podpory ze strany orgánů veřejné moci.

SKUTKOVÝ STAV

Stěžovateli v projednávané věci jsou manželé romského etnika, kteří v době níže popsaných událostí nebyli sezdáni a měli sedm dětí narozených mezi lety 2004 a 2009. Druhý stěžovatel má trvalé postižení, které je důsledkem jeho psychických obtíží.

V srpnu roku 2010 adresovala první stěžovatelka prezidentu Rumunska stížnost, v níž uvedla, že její otec ji týrá a že se nevhodně chová také k jejím dětem, což pro ně představuje nebezpečí. Tvzení obsažená ve stížnosti se ukázala jako lživá, nicméně stížnost byla předána příslušným orgánům, které měly prověřit, zda nejsou děti stěžovatelů týrané nebo zanedbávané. Ze zpráv orgánů sociálních služeb vyplývá, že provedená šetření odhalila, že děti žijí ve špinavém domě a že stěžovatelé nedbají o zdraví ani vzdělání svých dětí. Podle zpráv stěžovatelé dosahovali velmi nízkého příjmu, odmítali zapsat své děti do školy i k praktickému lékaři a výrazně limitovali možnost pobytu dětí na čerstvém vzduchu, jakož i jejich zapojení do jakýchkoliv potenciálně prospěšných aktivit.

S ohledem na zjištění orgánu sociální pomoci zaslal orgán sociálně právní ochrany dětí stěžovatelům dopis, v němž je informoval, že je nezbytné, aby zajistili alespoň minimální nezbytné podmínky pro vývoj svých dětí a aby se vyhnuli jejich dalšímu zanedbávání. V dopise byly uvedeny konkrétní kroky, které je třeba učinit a informace o tom, že stěžovatelé budou nadále ze strany orgánů sledováni.

Od té chvíle byla situace rodiny pravidelně prověřována, a to v období od října 2010 do února 2011, kdy bylo konstatováno, že se situace nelepší a stěžovatelé s pracovníky orgánů sociálních služeb nespolupracují, a proto je nezbytné přijmout další opatření. V průběhu návštěv pracovníků orgánů sociálních služeb docházelo k různým incidentům. Druhý stěžovatel se projevoval agresivně a zranil některé z pracovníků, aby zamezil jejich kontaktu s dětmi. Bylo proto konstatováno, že situace dětí se nelepší.

V březnu roku 2011 orgán sociálně právní ochrany dětí vypracoval dvě zprávy, v nichž konstatoval,

že prostředí, v němž děti žijí, je nezdravé, hygienické podmínky jsou zcela nedostatečné a stěžovatelé své děti zanedbávají. V závěru proto doporučil odebrání dětí na základě předběžného opatření. Na základě jeho žádosti okresní soud proto dne 6. 4. 2011 rozhodl o odebrání dětí. Proti tomuto rozhodnutí nebyly uplatněny žádné opravné prostředky. Dne 4. 8. 2011 proto došlo k odebrání dětí. Nejmladší bylo umístěno u chůvy ve vesnici vzdálené 38 km a všechny ostatní děti byly umístěny do zařízení vzdáleného 88 km od bydliště stěžovatelů.

Po odebrání dětí byly vyhotoveny psychologické a lékařské posudky, které odhalily závažné nedostatky, které byly důsledkem zanedbávání dětí ze strany stěžovatelů. V srpnu roku 2011 navrhl orgán sociálně právní ochrany dětí, aby bylo předběžné opatření nahrazeno rozhodnutím o dočasném odebrání dětí. Stěžovatelé na soudním jednání vyjádřili svůj nesouhlas s tímto postupem. Žádosti orgánu sociálně právní ochrany dětí bylo vyhověno dvěma rozsudky okresního soudu ze dne 7. 9. 2011. Soud založil své rozhodnutí na zjištění, že dům stěžovatelů nebyl způsobilý k pobytu nezletilých, prostor byl nedostatečný a dům nebyl čistý. Zdůraznil zanedbávání zdraví dětí ze strany stěžovatelů a jejich odmítavý postoj ke vzdělání dětí i k jejich zapojení do společenského života. Vzal též v úvahu, že podle odborných posudků byly děti opožděny ve vývoji i v řeči a vykazovaly známky úzkostného chování. Soud měl za to, že stěžovatelé nemohli v danou chvíli zajistit dostatečné podmínky pro správný vývoj svých dětí.

Rozhodnutím ze dne 7. 11. 2011 odvolací soud odmítl odvolání stěžovatelů proti rozhodnutí okresního soudu o odebrání šesti nejstarších dětí. Uvedl, že odebrání dětí je odůvodněno nedostatečnými životními podmínkami stěžovatelů a jejich chováním k dětem. Dne 28. 11. 2011 odvolací soud odmítl také odvolání stěžovatelů proti rozsudku o odebrání nejmladšího dítěte.

Po vydání těchto rozhodnutí stěžovatelé započali opravy domu, aby zlepšili své životní podmínky. Dne 10. 1. 2012 provedl orgán sociálně právní ochrany dětí na žádost stěžovatelů další šetření. Ve své zprávě konstatoval, že se podmínky u stěžovatelů zlepšily, nicméně poukázal na skutečnost, že toalety nezajišťovaly soukromí a že střecha domu byla viditelně poškozená. Ve zprávě bylo dále uvedeno, že se stěžovatelé snaží udržovat kontakt se svými dětmi, přestože uvádí, že nemají dostatečné prostředky na dopravu, a první stěžovatelka dokonce doprovodila jedno z dětí k lékaři. Stěžovatelé také začali spolupracovat s příslušnými orgány. Jakkoliv orgán sociálně právní ochrany dětí konstatoval zlepšení, měl zároveň za to, že podmínky pro návrat dětí do rodiny nebyly zatím splněny.

K dalšímu šetření došlo dne 14. 2. 2012 a ve zprávě bylo konstatováno, že se stěžovatelé snaží udržovat alespoň telefonický kontakt s dětmi, neboť vzhledem k počasí pro ně bylo náročné za dětmi cestovat a že se pokouší také zlepšit bytové podmínky. Stěžovatelé také zapsali děti do školy a registrovali je u dětského lékaře.

Dne 11. 1. 2012 podali stěžovatelé žádost o navrácení dětí do rodiny, neboť měli za to, že již disponují vhodnými podmínkami pro děti. Zatímco orgán sociální pomoci měl za to, že návrat dětí do rodiny je již představitelný, orgán sociálně právní ochrany dětí tento názor nesdílel a navrhl zamítnutí žádosti, neboť měl za to, že zlepšení podmínek u stěžovatelů není dosud dostatečné. Dne 15. 2. 2012 okresní soud zamítl žádost stěžovatelů s odůvodněním, že stěžovatelé nedisponují dostatečnými příjmy pro zajištění svých dětí. Odvolací soud rozhodnutím ze dne 20. 3. 2012 odmítl odvolání stěžovatelů. Soud uvedl, že od odebrání dětí stěžovatelé navštívili svých šest dětí pouze dvakrát a nejmladší dítě pouze jedenkrát. Soud měl dále za to, že sice v rodině nepochybně došlo ke zlepšení a některá doporučení již byla naplněna, další však naplněna nebyla a je třeba vyžadovat další zlepšení situace stěžovatelů.

Dne 2. 4. 2012 bylo provedeno další šetření u stěžovatelů. Ze zprávy plyne, že bylo zjištěno, že materiální podmínky rodiny se zlepšily. Výrazně se zvýšil příjem rodiny a stěžovatelé nyní udržují

pravidelný telefonický kontakt se svými dětmi a pravidelně jedenkrát měsíčně je navštěvují, na což je jim poskytován příspěvek na dopravu. Dne 10. 4. 2012 se stěžovatelé zúčastnili pohovoru s psychologem, na jehož základě bylo doporučeno, aby byli zapojeni do programu psychologické podpory, kde mohou získat nezbytné rodičovské kompetence.

Na základě šetření ze dne 26. 4. 2012 bylo konstatováno, že se jejich životní podmínky zlepšily, stěžovatelé spolupracují s příslušnými orgány a přijímají potřebná opatření, aby byli schopni zajistit blaho svých dětí. Orgán sociálně právní ochrany dětí proto navrhl navrácení dětí do rodiny. V květnu 2012 byly děti podrobeny psychologickému vyšetření, z něžž vyplynulo, že u nich došlo ke zlepšení.

Rozsudkem okresního soudu ze dne 23. 5. 2012 bylo na návrh orgánu sociálně právní ochrany dětí rozhodnuto o navrácení nejmladšího dítěte rodičům. K návratu dítěte došlo dne 21. 6. 2012.

Rozsudkem okresního soudu ze dne 23. 5. 2012 byl zamítnut návrh orgánu sociálně právní ochrany dětí na navrácení šesti strašících dětí do rodiny. Rozhodnutím odvolacího soudu ze dne 22. 8. 2012 byl tento rozsudek zrušen a bylo rozhodnuto o znovusjednocení rodiny.

PRÁVNÍ POSOUZENÍ

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

77. Stěžovatelé se domnívají, že došlo k porušení čl. 8 Úmluvy, který zní:
78. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.
79. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.
80. K přijatelnosti
81. Vláda považuje stížnost v části směřující proti odebrání dětí předběžným opatřením za nepřijatelnou pro nevyčerpání opravných prostředků. K tomu uvedla, že stěžovatelé nevyužili možnosti podání opravného prostředku proti rozsudkům ze dne 6. 4. 2011.
82. Stěžovatelé k tomu nic neuvedli.
83. Soud připomíná, že podle čl. 35 odst. 1 Úmluvy nelze podat stížnost, aniž by byly vyčerpány veškeré dostupné opravné prostředky, které nabízí vnitrostátní právní řád. Stěžovatelé musí totiž národním orgánům umožnit, aby předešly nebo napravily tvrzená porušení práv, než na ně budou upozorněny orgány zakotvené v Úmluvě (viz například Gherghina proti Rumunsku [VS], 9. 7. 2015, č. 42219/07, bod 83-84 a Soares de Melo proti Portugalsku, 16. 2. 2016, č. 72850/14, bod 68).
84. V projednávané věci Soud konstatuje, že stěžovatelé nevyčerpali všechny prostředky nápravy, neboť nepodali opravný prostředek proti rozsudkům ze dne 6. 4. 2011. Proto musí být jejich stížnost v části týkající se odebrání dětí předběžným opatřením odmítnuta pro nevyčerpání vnitrostátních opravných prostředků podle čl. 35 odst. 1 a 4 Úmluvy.
85. Pokud jde o část stížnosti týkající se nahrazení odebrání dětí předběžným opatřením dočasným odebráním dětí a potvrzení přijatého opatření rozhodnutím ze dne 20. 3. 2012 odvolacím soudem, Soud konstatuje, že stížnost není zjevně neopodstatněná ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy a že netrpí ani žádnými jinými vadami, které by způsobovaly její nepřijatelnost. Je proto prohlášena za přijatelnou.
86. K meritu
87. Podání stran
88. a) Stěžovatelé
89. Stěžovatelé mají za to, že jejich děti byly odebrány nezákonným způsobem, neboť disponovali

potřebnými podmínkami pro jejich výchovu. Stěžují si, že přestože se jejich situace zlepšila, národní orgány odmítly jejich žádost o znovuzачlenění dětí do rodiny. Odkazují přitom na rozhodnutí národních soudů, jimiž bylo rozhodnuto o jejich žádosti o znovuzачlenění dětí do rodiny (viz bod 41 a 54 výše).

90. b) Vláda

91. Vláda uznává, že odebrání dětí představuje zásah do práva stěžovatelů na respektování rodinného života. Nicméně má za to, že tento zásah byl opodstatněný.

92. Nejprve uvádí, že rozhodnutí o odebrání dětí bylo přijato národními orgány v návaznosti na stížnost samotné stěžovatelky (viz bod 9 výše). Příslušné orgány následně prověřily situaci rodiny stěžovatelů a rozhodly se ji průběžně sledovat, a to prostřednictvím sociálních šetření, jejichž výsledky byly zneklidňující (viz bod 12 až 19 výše). Dále uvádí, že předtím, než došlo k odebrání dětí, byly stěžovatelům poskytnuty rady z oblasti psychologie a vzdělávání, aby jim bylo usnadněno plnění rodičovských povinností a stěžovatelé byli upozorněni na možné dopady zanedbávání vývoje dětí a na možnost, že bude-li konstatováno, že dochází k zneužívání či zanedbávání rodičovských povinností, budou omezena jejich rodičovská práva. Zdůrazňuje, že ani přes tato opatření se situace dětí nezlepšila a národní soudy proto rozhodly o odebrání dětí.

93. Pokud jde o odmítnutí žádosti stěžovatelů o znovuzачlenění dětí do rodiny, vláda uvádí, že národní soudy přezkoumaly nedostatky, které odůvodňovaly odebrání dětí a zaměřily se na to, zda stěžovatelé tyto nedostatky napravili. Uvádí, že národní soudy své rozhodnutí o odmítnutí žádosti stěžovatelů založily nejen na materiální situaci stěžovatelů, ale také na dalších okolnostech, jako například na jejich psychických a výchovných kompetencích a na pokroku ve vývoji dětí během jejich odebrání. Vláda má za to, že z odůvodnění rozhodnutí plyne, že národní soudy sledovaly nejlepší zájem dítěte.

94. Vláda zdůrazňuje dočasnou povahu přijatého opatření a uvádí, že stěžovatelé byli od počátku podporováni v udržování vztahů se svými dětmi a informováni o krocích, které je třeba učinit, aby mohla být rodina znovu sjednocena. Tvrdí, že sjednocení rodiny bylo vždy prioritou orgánů a že jakmile bylo shledáno, že podmínky v rodině budou prospěšné pro vývoj dětí, orgány samy navrhlly, aby se děti vrátily k rodičům.

95. Posouzení Soudem

96. a) Obecné principy

97. Soud připomíná, že pro rodiče a jeho dítě je možnost být spolu základem jejich rodinného života (Kutzner proti Německu, 26. 2. 2002, č. 46544/99, bod 58); vnitrostátní opatření, která tuto možnost vylučují, představují zásah do práva chráněného čl. 8 Úmluvy (K. a T. proti Finsku [VS], 12. 7. 2001, č. 25702/94, bod 151). Takový zásah představuje porušení čl. 8, ledaže je „v souladu se zákonem“, sleduje jeden nebo více legitimních cílů v souladu s druhým odstavcem předmětného ustanovení a je „nezbytné v demokratické společnosti“ takového cíle dosáhnout (Gnahoré proti Francii, 19. 9. 2000, č. 40031/98, bod 50). Pojem „nezbytnosti“ znamená, že zásah je založený na zásadní společenské potřebě a je zejména přiměřený sledovanému legitimnímu cíli (Couillard Maugery proti Francii, 1. 7. 2004, č. 64796/01, bod 237).

98. Pro zhodnocení „nezbytnosti“ posuzovaného opatření „v demokratické společnosti“ je třeba analyzovat ve světle všech okolností případu, zda předložené důvody, pro které bylo opatření přijato, byly v daném případě přesvědčivé a dostatečné ve smyslu odst. 2 čl. 8 Úmluvy (Soares de Melo, cit. výše, bod 88). Soud má přitom na paměti, že rozdělení rodiny představuje velmi závažný zásah do práva na respektování rodinného života; opatření, které vede k obdobné situaci by tudíž mělo být odůvodněno zájmem dítěte a měly by být dány závažné důvody pro jeho přijetí (Scozzari a Giunta proti Itálii [VS], 13. 7. 2000, č. 39221/98 a 41963/98, bod 148). Vyjmutí dítěte z rodinného prostředí je extrémním opatřením, ke kterému může být přistoupeno pouze v nejzávažnějších případech (Neulinger a Shuruk proti Švýcarsku [VS], 6. 7. 2010, č. 41615/07, bod 136).

99. Není úkolem Soudu, aby se stavěl do role národních orgánů, pokud jde o výkon jejich pravomocí týkajících se úpravy otázek spojených s péčí o dítě a práv rodičů, jejichž děti byly odebrány, ale pouze kontrolovat z pohledu Úmluvy rozhodnutí, která byla při výkonu těchto pravomocí vydána (Wallová a Walla proti České republice, 26. 10. 2006, č. 23848/04, bod 70 a Couillard Maugery, cit. výše, bod 242).
100. V tomto kontextu Soud připomíná, že pouhá skutečnost, že dítě může být umístěno v prostředí, které je podnětnější pro jeho výchovu, nepostačí k jeho vytržení z péče jeho biologických rodičů; takový zásah do práv rodičů vést rodinný život spolu se svým dítětem podle čl. 8 Úmluvy by musel být „nezbytný“ ještě z dalších důvodů (K. a T. proti Finsku, cit. výše, bod 173 a Kutzner, cit. výše, bod 69). Nadto čl. 8 Úmluvy stanovuje státům pozitivní závazky, které jsou součástí efektivního respektu k rodinnému životu. Proto je-li prokázán existující rodinný vztah, stát musí v zásadě jednat tak, aby umožnil rozvoj takového vztahu a musí proto přijmout opatření ke sjednocení rodiče a dítěte (Kutzner, cit. výše, bod 61).
101. Soud dále připomíná, že hranice mezi pozitivními a negativními závazky států plynoucími z čl. 8 Úmluvy není jasně definována, v obou případech se však aplikují srovnatelné principy. V obou případech je zejména rozhodující, aby existovala spravedlivá rovnováha mezi jednotlivými protichůdnými zájmy, které jsou ve hře – tedy mezi zájmy dítěte, obou rodičů a veřejným pořádkem, a to v rámci prostoru pro uvážení, kterého jednotlivé státy požívají (Maumousseau a Washington proti Francii, 6. 12. 2007, č. 39388/05, bod 62), máje zároveň na paměti, že zájem dítěte musí být předním hlediskem (viz Gnahoré, cit. výše, bod 59) a může podle jeho povahy a závažnosti převážet nad zájmy rodičů (Sahin proti Německu [VS], 8. 7. 2003, č. 30943/96, bod 66). Je na každém státu, aby zajistil, že bude mít k dispozici zázemí umožňující zajistit respektování pozitivních závazků, které mu plynou z čl. 8 Úmluvy a je na Soudu, aby prověřil, zda při aplikaci a interpretaci vnitrostátních norem respektovaly národní orgány záruky stanovené čl. 8, a to za současného zohlednění nejlepšího zájmu dítěte (Soares de Melo, cit. výše, bod 92).
102. b) Aplikace principů v projednávané věci
103. V projednávané věci nebylo sporným, že dočasným odebráním sedmi dětí stěžovatelů, potvrzením tohoto opatření a zbavením stěžovatelů rodičovské odpovědnosti ke všem jejich dětem došlo k „zásahu“ do práva stěžovatelů na respektování rodinného života. V souladu s čl. 66 a 68 zákona č. 272/2004 byla předmětná opatření „v souladu se zákonem.“
104. Z důvodů uvedených národními soudy dále plyne, že napadená rozhodnutí měla za cíl chránit zájmy dětí. Namítaný zásah tedy sledoval legitimní cíl předvídaný čl. 8 odst. 2 Úmluvy, a to konkrétně „ochranu práv a svobod druhých.“
105. Zbývá tedy posoudit, zda byla přijatá opatření „nezbytná v demokratické společnosti,“ aby byl dosažen sledovaný legitimní cíl v projednávané věci.
106. Soud nejprve zhodnotí důvody, které podle národních soudů odůvodňují dočasné odebrání dětí stěžovatelů a potvrzení přijatého opatření, a následně se zaměří na kroky národních orgánů, které byly učiněny pro to, aby bylo možné znovu sjednotit rodinu.
107. Odebrání dětí stěžovatelů a potvrzení přijatého opatření
108. Soud má za to, že musí sporné opatření posoudit v širším kontextu celé věci, máje na paměti okolnosti, které předcházely, i ty, které následovaly a které vyústily ve znovuzačlenění dětí do jejich rodiny.
109. Soud shledal, že orgán sociálně právní ochrany dětí byl na rodinu poprvé upozorněn v září roku 2010 (viz bod 11 výše) poté, co stěžovatelka zaslala stížnost prezidentovi Rumunska, která se ukázala být nedůvodnou (viz bod 9 a 10 výše). Orgán sociálně právní ochrany dětí následně ve spolupráci s orgánem sociální pomoci vyhodnotil situaci rodiny a přijal doporučení, která měli stěžovatelé následovat, aby se vyhnuli odebrání dětí (viz bod 13 výše). Soud dodává, že orgán sociálně právní ochrany dětí zároveň informoval stěžovatele o možných opatřeních, která mohou být přijata v souladu se zákonem pro ochranu zájmů dětí (viz bod 14 výše). Soud zdůrazňuje důležitost skutečnosti, že orgány sociálních služeb od počátku

rozlišovaly mezi materiální nouzí rodiny a mezi nedostatky v rodičovské péči stěžovatelů (viz bod 13 a 26 výše, viz a contrario Saviny proti Ukrajině, 18. 12. 2008, č. 39948/06, bod 58).

110. Soud dále uvádí, že následně byla rodina stěžovatelů periodicky sledována, aby bylo zjištěno, zda se stěžovatelé řídí doporučeními orgánu sociálně právní ochrany dětí a aby bylo možné jim poskytovat rady týkající se jejich rodičovských povinností. Soud poznamenává, že orgán sociální pomoci rozšířil svůj zájem také na širší okolí rodiny stěžovatelů a nezaložil své zprávy výhradně na zjištěních sociálních služeb a jejich komunikaci se stěžovateli (viz bod 19 výše; viz odlišně Saviny, cit. výše, bod 56, kde Soud zohlednil, že závěry o stavu dítěte byly založeny výhradně na zjištěních lokálních orgánů, aniž by byly podpořeny dalšími důkazy). Protože stěžovatelé neučinili žádné kroky a nespolupracovali s orgány, soud rozhodl na návrh orgánu sociálně právní ochrany dětí dvěma rozsudky ze dne 6. 4. 2011 o odebrání dětí na základě předběžného opatření (viz bod 22 výše) a děti byly z rodiny odebrány dne 4. 8. 2011 (viz bod 24 výše).
111. Soud dále vyzdvihuje, že odebrání dětí na základě předběžného opatření bylo následně na základě dvou rozsudků okresního soudu ze dne 7. 9. 2011 nahrazeno dočasným odebráním dětí (viz bod 30 výše) a toto rozhodnutí bylo potvrzeno pravomocným rozhodnutím odvolacího soudu dne 20. 3. 2012 (viz bod 49 výše).
112. a) Důvody pro dočasné odebrání dětí
113. Soud uvádí, že během procesu, který vyústil v dočasné odebrání dětí (viz bod 30 až 32 výše), národní soudy vytýkaly stěžovatelům, že nebyli schopni zajistit dostatečné materiální podmínky pro své děti. Národní soudy dále také uvedly, že stěžovatelé zanedbávali zdravotní stav a vývoj dětí a dále jim též vytknuly, že nespolupracovali s orgány sociálních služeb.
114. Pokud jde o stav nouze rodiny, tedy důvod, který konstantně pro odebrání dětí uváděly jak orgán sociálně právní ochrany dětí, tak i soudy, Soud připomíná, že takový důvod nemůže být jediným motivem pro rozhodnutí národních soudů (R. M. S. proti Španělsku, 19. 6. 2013, č. 28775/12, bod 84).
115. Soud dále shledává, že v projednávané věci byly zpochybněny také výchovné a pedagogické schopnosti stěžovatelů a způsob, jakým zajišťovali bezpečí dětí. Sociální služby, které pravidelně rodiny sledovaly, ve svých zprávách uvedly, že byly shledány známky opožděného vývoje a řečových vad. Tyto vady a nedostatky byly způsobeny nedostatkem kognitivních podnětů a omezeným sociálním kontaktem (viz bod 26 a 34 výše). Zprávy dále též zmiňovaly úzkostné projevy dětí (viz bod 25 a 26 výše); tato úzkost na ně, podle okresního soudu, byla přenášena rodiči (bod 31 výše). Dále též zdravotní stav nejmladšího dítěte byl v době jeho odebrání znepokojivý (viz bod 25 výše). S ohledem na závěry dosažené znalci poté, co byly děti vyšetřeny, má Soud za to, že národní orgány mohly mít legitimní obavy, pokud jde o vývoj a vzdělání dětí.
116. Soud dále uvádí, že předtím, než orgány sociálních služeb navrhly odebrání dětí, sledovaly rodinu a pokoušely se rodičům radit, jaká opatření přijmout, aby se situace dětí zlepšila. Nicméně podle zpráv bylo chování stěžovatelů vůči sociálním pracovníkům nepřátelské, což znemožňovalo jejich spolupráci (viz bod 26 výše, viz odlišně Saviny, cit. výše, bod 14–16, v této věci se stěžovatelé sami pokoušeli bezúspěšně žádat orgány sociálních služeb o pomoc). Soud podtrhuje, že je samozřejmě vždy namístě nacházet méně radikální řešení, než jakým je oddělení rodičů a dětí. Nicméně je toho názoru, že za dané situace, kdy rodiče nespolupracovali, bylo pro orgány těžké sledovat situaci dětí a poskytnout jim nezbytnou podporu.
117. Soud proto konstatuje, že v projednávané věci národní soudy nezaložily svá rozhodnutí o dočasném odebrání dětí pouze na nedostatečných materiálních podmínkách stěžovatelů. Za těchto okolností a s přihlédnutím k nejlepšímu zájmu dítěte Soud uzavírá, že odebrání dětí nebylo porušením čl. 8 Úmluvy.
118. b) Potvrzení dočasného odebrání dětí
119. Po dočasném odebrání dětí byla po uplynutí šesti měsíců provedena kontrola nezbytnosti

trvání opatření, a to na žádost stěžovatele (viz bod 43 výše). Orgán sociálně právní ochrany dětí trval na nezbytnosti trvání opatření, a to i přes zlepšení situace stěžovatelů, přičemž uvedl několik důvodů, pro které považoval opatření za opodstatněné (viz bod 40 až 44 výše). Rozhodnutím ze dne 20. 3. 2012 odvolací soud potvrdil, že dočasné odebrání dětí je stále v jejich zájmu, přestože materiální podmínky stěžovatelů vykazují známky zlepšení a stěžovatelé začali spolupracovat s příslušnými orgány (viz bod 38 a 39 výše).

120. Soud v první řadě uvádí, že stěžovatelé nepopírají svou možnou neznalost procesních záruk v rámci řízení, které vyústilo v potvrzení odebrání dětí.
121. V rámci tohoto řízení byly do spisu založeny nové zprávy osvědčující aktuální situaci stěžovatelů, kteří se svou situací snažili zlepšit poté, co jim byly děti odebrány (viz bod 38 a 42 výše).
122. Je pravda, že podle odůvodnění rozsudku vydaného okresním soudem založil tento soud své rozhodnutí na materiálních nedostatcích stěžovatelů a na nedostatku finančních prostředků (viz bod 45 výše). Nicméně tento rozsudek byl doplněn rozhodnutím odvolacího soudu, který nezbytnost dalšího trvání odebrání dětí podrobně zdůvodnil (viz bod 49 až 54 výše). Ve svém rozhodnutí se soud vypořádal z celou řadou okolností případu, které mu byly známy a srovnal situaci stěžovatelů před a po odebrání dětí, a to nejen pokud jde o materiální podmínky, ale také pokud jde o vztahy mezi stěžovatelem a jejich dětmi a pokud jde o jejich spolupráci s orgány sociálních služeb (viz bod 50 a násl. výše a viz a contrario Soares de Melo, cit. výše, bod 115).
123. Odvolací soud vzal v úvahu pozitivní vývoj stavu všech dětí od jejich odebrání (viz bod 52 výše), zachování kontaktů mezi stěžovatelem a jejich dětmi a snahu stěžovatelů navštěvovat své děti (viz bod 52 výše). Poté, co uvedl, že stěžovatelé zlepšili svou materiální situaci, odvolací soud konstatoval, že je třeba ji ještě zlepšit (viz bod 53 výše). Nicméně stejně jako v případě rozhodnutí o odebrání dětí, ani v tomto případě nebyly materiální podmínky rodiny jediným aspektem, který vzal odvolací soud v potaz, když rozhodoval o nezbytnosti trvání opatření. Mimo to také přezkoumal vývoj spolupráce mezi stěžovatelem a orgány sociálních služeb, pokud jde o plnění rodičovské odpovědnosti (viz bod 53 výše).
124. Soud konstatuje, že orgán sociální pomoci ve své zprávě ze dne 14. 2. 2012 (viz bod 42 výše) navrhl orgánu sociálně právní ochrany dětí, aby byly děti znovu začleněny do rodiny, nicméně toto doporučení nebylo respektováno. Je třeba poznamenat, že tato zpráva ze dne 14. 2. 2012 byla založena do spisu národních soudů, které tedy mohly tuto skutečnost zohlednit ve svých rozhodnutích: odvolací soud jasně konstatoval zlepšení materiálních podmínek stěžovatelů, nicméně zároveň měl za to, že z důkazů a aktuálních zpráv vyplynulo, že stěžovatelé dosud nenaplnili všechna doporučení orgánu sociálně právní ochrany dětí a že jejich chování nedovoluje učinit závěr, že by přijali odpovědnost za výchovu svých dětí v bezpečí. Odvolací soud tedy vysvětlil důvody, pro které se ztotožnil s názorem orgánu sociálně právní ochrany dětí, a nikoliv s názorem orgánu sociální pomoci (viz bod 53 výše).
125. Soud má proto za to, že z okolností případu jasně plyne, že orgán sociálně právní ochrany dětí i národní soudy se dostatečně zabývaly nejen zlepšením materiálních podmínek rodiny, ale také vzaly v úvahu rodičovskou roli stěžovatelů. Soud tedy uzavírá, že potvrzení odebrání dětí bylo podloženo „přesvědčivými a dostatečnými“ důvody.
126. Opatření k znovusjednocení rodiny
127. Soud připomíná, že rozhodnutí o odebrání dítěte musí být zásadně pouze dočasným opatřením do doby, než se změní okolnosti, a že jakýkoliv výkon takového rozhodnutí musí vést k cíli, jímž je znovusjednocení biologického rodiče a dítěte. Pozitivní závazek přijmout opatření, která umožní sjednocení rodiny jakmile to bude možné, mají orgány od chvíle, kdy je dítě odebráno a s plynutím času se stává stále silnějším, nicméně je třeba jej vždy vyvažovat s nejlepším zájmem dítěte (K. a T. proti Finsku, cit. výše, bod 178).
128. Soud považuje za klíčové, že přijaté opatření v projednávané věci mělo za cíl pouze dočasné odebrání dětí. Nadto šest nejstarších dětí bylo umístěno společně ve stejném zařízení, aby byly zachovány jejich sourozenecké vazby (viz odlišně Saviny, cit. výše, bod 59, kde byly děti

rozděleny a umístěny do různých zařízení). S ohledem na svůj věk bylo nejmladší z dětí v souladu s právními normami umístěno do péče chůvy (viz bod 24 a 72 výše).

129. Soud zdůrazňuje, že ze spisu plyne, že vývoj a zdraví dětí se během jejich odebrání zlepšily (viz bod 51 a 60 výše) a že jejich situace byla pravidelně sledována orgány sociálních služeb.
130. a) Kontakt mezi stěžovateli a dětmi
131. Soud uvádí, že v projednávané věci nedošlo podle spisů k žádnému zákazu návštěv mezi dětmi a stěžovateli během jejich odebrání. Nadto nezbytnost zachování kontaktu mezi stěžovateli a jejich dětmi měly orgány neustále na paměti a vývoj vztahu mezi dětmi a stěžovateli byl jedním z prvků, které národní soudy (viz bod 52, 63 a 69 výše) i orgány sociálních služeb (viz bod 25 a 26 výše) zohledňovaly při svém rozhodování.
132. Soud dále shledává, že národní orgány přijaly veškerá nezbytná opatření, aby zajistily, že se návštěvy stěžovatelů budou odehrávat v atmosféře příznivé pro rozvoj rodinných vztahů (viz bod 52 výše). Pokud jde o pravidelnost návštěv, Soud poznamenává, že v lednu roku 2012 stěžovatelé upozornili orgán sociálně právní ochrany dětí, že nedisponují dostatečnými finančními prostředky, aby mohli své děti navštěvovat častěji (viz bod 38 výše). Následně se též odkazovali na nepříznivé meteorologické podmínky, které jim znemožnily návštěvy dětí (viz bod 42 výše). Soud poznamenává, že poté, co byla radnice v dubnu roku 2012 pověřena sledováním situace stěžovatelů, zajistila jim pohonné hmoty nezbytné pro realizaci návštěv jejich dětí každý měsíc (viz bod 55 výše).
133. Soud uvádí, že stěžovatelé z vlastní iniciativy udržovali s dětmi telefonický kontakt (viz bod 52 a 55 výše).
134. Soud konstatuje, že orgány sociálních služeb dohlížely na to, aby se děti mohly vrátit ke svým rodičům a organizovaly setkání mezi nejmladším dítětem a jeho rodiči i sourozenci (viz bod 61 výše). Umožnily také nejstarším dětem, aby strávily ve své rodině prázdniny (viz bod 67 výše).
135. Soud má proto za to, že orgány po celou dobu prokazovaly skutečnou snahu o zachování vztahů mezi dětmi a jejich rodiči.
136. b) Opatření mající za cíl zlepšení situace rodičů
137. Soud shledává, že se orgány sociálních služeb snažily sledovat situaci stěžovatelů a radit jim, jak zlepšit jejich finanční situaci a jejich rodičovské kompetence.
138. Soud vyzdvihuje, že pokud jde o finanční podporu, orgány sociálních služeb podléhající radnici doporučily stěžovatelům, aby nahlásili svůj trvalý pobyt ve městě Mănăstirea, aby mohla být zhodnocena jejich situace a mohla jim být nabídnuta pomoc. Dále též přiznaly stěžovatelce finanční podporu, aby mohla nechat opravit střechu domu a nechat zbudovat toalety (viz bod 55 a 56 výše), neboť tyto aspekty bytových podmínek byly odvolacím soudem vyhodnoceny v jeho rozhodnutí ze dne 20. 3. 2012 jako nedostatečné (viz bod 53 výše) a nebezpečné pro děti. Nadto, jak již bylo výše uvedeno, poskytly také stěžovatelům potřebné palivo, aby mohli navštěvovat své děti (viz bod 55 výše).
139. Pokud jde o zlepšení rodičovských schopností stěžovatelů, Soud uvádí, že se orgány sociálních služeb pokoušely pravidelně radit stěžovatelům, jak vykonávat své povinnosti k zajištění vývoje a vzdělání jejich dětí. Trvaly na zhodnocení toho, co stěžovatelé potřebují, aby pochopili a byli schopni zajistit potřeby svých dětí, a nabízely stěžovatelům adekvátní rady (viz bod 39 a 57 výše).
140. Soud konstatuje, že národní orgány tedy projevily snahu usnadnit znovusjednocení dětí s jejich rodiči: pravidelně se zajímaly o situaci rodiny a dětí a od chvíle, kdy stěžovatelé projevili zájem o spolupráci, přijímaly bezodkladně konkrétní opatření s ohledem na doporučení orgánu sociálně právní ochrany dětí, která měla být naplněna, aby se děti mohly vrátit. Národní orgány tedy prokázaly konstruktivní postoj, a jakmile došlo ke zlepšení situace stěžovatelů, navrhly znovu začlenění dětí do rodiny.
141. Za těchto okolností Soud nemůže než uzavřít, že orgány přijaly všechna opatření k usnadnění návratu dětí ke stěžovatelům, která od nich bylo lze očekávat.
142. c) Závěr

143. V projednávané věci má Soud za to, že dočasné odebrání dětí stěžovatelů bylo motivováno přesvědčivými a dostatečnými důvody ve smyslu odst. 2 čl. 8 Úmluvy. Nadto ze všech okolností případu vyplývá, že odebrání dětí bylo od počátku zamýšleno jako dočasné. Soud uzavírá, že příslušné orgány sledovaly situaci dětí a stěžovatelů a měly za cíl zejména naplnit zájmy dětí, a to za současného vyvažování zájmů stěžovatelů a nezletilých.
144. Z těchto důvodů dospěl Soud k závěru, že zásah do práva stěžovatelů byl „nezbytný v demokratické společnosti“ a že v projednávané věci nedošlo k porušení čl. 8 Úmluvy.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně

1. Prohlašuje stížnost za přijatelnou v části, v níž je napadáno dočasné odebrání dětí a jeho potvrzení rozhodnutím odvolacího soudu ze dne 20. 3. 2012; ve zbytku ji prohlašuje za nepřijatelnou;
2. Rozhoduje, že nedošlo k porušení čl. 8 Úmluvy.

(Zpracovali JUDr. Lubomír Ptáček, Ph.D., a Mgr. Martina Grochová)